

Nr 57

3/1999

19. årgang

ISSN 0800-2347

ARVEN

MELDINGSBLAD FOR SANNIDAL HISTORIELAG

Krokheia — geografi og historie

Vi starter i dag en serie om Krokheia, det store skogsområdet nord i Sannidal, der vi vil forsøke å belyse forskjellige sider ved livet i en heibygd i tidligere generasjoner og framover mot vår tid.

Før vi begynner, vil vi også minne om følgende artikler i tidligere "Arven" med innhold fra Krokheias historie:

Amerikanere på besøk på Høymyra der bestemora vokste opp (nr. 15), Folk på Høymyra i Sannidal (nr. 23), Stedsnavnforvirring på Krokheia (nr. 30), Eskildsmyr og Kåsa (nr. 31), Husmannskontrakt 1859 (nr. 31), Bjønn i Sannidal (nr. 34), En hilsen fra tidligere

slekter (nr. 36), Inskripsjoner i fjell i Sannidal (nr. 43), Litt om byggeskikk i Drangedal og Sannidal (nr. 43), En husmannsplass i Sannidal — i våre tanker og på Bygdetunet (nr. 46), Noen trepinner forteller historie (nr. 51).

1: Jambakkmyra fram i lyset igjen

Krokheia er i dag først og fremst et turområde. Men for hundre år siden bodde det minst 50 — 60 mennesker der opp, og det kom 15 barn fra heia til

Her ser vi rester etter grunnmuren til huset på Jambakkmyra. Disse kom bedre fram i lyset da grunneieren ryddet noe av skogen i området. Det er taket på Turistforeningens hytte vi ser i bakkant av bildet.

"Arven" ved tusenårsskiftet

*Med denne utgaven avsluttes
den 19. årgangen av bladet.*

Det blir imidlertid ikke den siste. Interessen for "Arven" er fremdeles stor, gavene strømmer inn, og vi har mer stoff "på lager". Når det gjelder det siste, er vi selvfølgelig svært interessert i ytterligere tips til emner å skrive om og bilder å trykke.

Med dette ønsker Historielagets styre og redaksjonen i "Arven" alle sine medlemmer og lesere

***en fredelig jul og
et riktig godt nyttår!***

Velkommen i år 2000!

Red. komitéen

skolen på Mo. Krokheia var da en egen grend; vi kunne kanskje kalte det en heibygd. En god del mennesker i Kragerø, Sannidal og Drangedal i dag har forfedre som vokste opp på Krokheia.

På selve Krokheia bodde det folk på sju bruk: 2 på Hovstølen, 3 på Høymyr, Fjellmyr og Jambakkmyr, i tillegg til flere plasser i utkanten av området.

Menneskene på heia levde for det meste av jordbruk, hogst, jakt og fiske. De fleste hadde 1 til 2 kuer, noen få sauер og geiter og kanskje en gris og noen høner.

Like ved Kragerø og Oppland Turistforenings hytte ved Jambakkmyra lå Jambakkmyrplassen. Tuftene etter boplassen er i høst blitt bedre synlig enn på mange år etter at grunneieren, Asbjørn Tonstøl, har hogd en del trær rundt stedet.

For hundre år siden lå husene imidlertid fint i sola med jordene nedenfor.

Den første vi hører om av beboerne på denne plassen, var skredderen Gunnar Olsen (1802-03). Gunnar var gift to ganger, andre gangen med Anne Pedersdatter (født 1831, død som enke 29/10-1919 i Kil). Anne Jambakkmyra var viden kjent som en god flatbrødbaker. Dessuten drev hun med jakt og fiske, og plukket bær. Hun solgte varene sine på

Torvet i Kragerø, og hun reiste rundt og bakte for folk.

Anne hadde en hofteskade, og derfor måtte hun hive seg fram på to staver når hun beveget seg. Det kunne nok bli seint mange ganger når hun kom fra bygda etter å ha solgt flatbrød der.

De siste som bodde på Jambakkmyra, var Ole Halvorsen og Johanne Andersdatter med sønnene Halvor og Andreas.

*

Den siste søndagen i oktober i år arrangerte Kragerø og Oppland Turistforening Anne Jambakkmyras dag, med servering av suppe etter gammel oppskrift. Rundt 100 turgåere fikk da studere restene av Jambakkmyrplassen.

R.G.

"Arven"

har fått nytt bankgiroinnbetalingsnr.:

2655.60.82854

Tangen i Sannidal

Fra en av våre leser har vi fått tilsendt dette bildet fra Tangen i Sannidal fra en gang i 1950-årene. Han skriver:

Tenkte dere hadde interesse av dette kortet som min far Sveinung Sveinungen på Tangen solgte i butikken. Den gang som nå stoppet bussen utenfor huset vårt. Bildet er nok tatt første halvdelen av 50-årene. Vemo-

dig å se den gamle Tangenbrua. Jeg husker at man kjørte vask ned til elva der den lyse veien før brua går ned. Der kokte og skylte familiene som ikke hadde vaskemaskin, storvasken. Vi unger hadde badeplass der, før vi ble så store at vi gikk til Lofthaugtjenna. Vil med det samme takke for et fantastisk blad. Gleder meg hver gang jeg får det tilsendt.

Hilsen
Bjørn Sveinungen.

Minneord om Jørgen Torsdal

Jørgen Torsdal døde brått 28. oktober, 77 år gammel.

Jørgen og Signe Torsdal var forpakter av gårder både i Vestfold og Østfold, før de i 1961 kom hjem til Sannidal og tok over gården Torsdal, som de drev til sonen, Kai Halvor, overtok den.

Jørgen Torsdal var i mange år et interessert og aktivt medlem av Sannidal Historielag, og han møtte alltid på lagets tilstelninger, senest to dager før han døde. Sammen med kona, Signe, var han ofte til god hjelp ved diverse arrangementer. Han fyra opp bakerovnen når Signe skulle demonstrere brødbak-

ing for skolelever, og mens brøda steikte, viste Jørgen elevene rundt på gården og fortalte både om gårdsdrift og gjenstander fra gammel tid.

På bygdetundagene var Jørgen med flere ganger, og han likte seg svært godt i den gruppa der elevene skal gjette hva gamle gjenstander er. Jørgen fortalte og "jugde", alltid med glimt i øyet.

Signe og Jørgen var også flere ganger Historielagets omvisere for skolebarn på Bygdetunet.

Jørgens rolige og logne væremåte gjorde ham svært behagelig å være sammen med, og han hadde uttallige venner.

Vi er mange som nå minnes Jørgen Torsdal.

Fred med hans minne.

Red.komitén.

Branntakstprotokoll for gården Kjølebrønd med møllebruk, sagbruk m. m.

Fra Statsarkivet for Buskerud, Vestfold og Telemark, transkriberte Håkon Finstad dette dokument 25. mars 1994. Vi gjengir her hele dokumentet:

Branntakstprotokoll for Sannidal nr. I 1, 1846—1868. s. 234b—237b, Kjølebrønd med møllebruk, sagbruk, m. m.

Aar 1867 den 11t Septbr blev en Brandtaxationsforretning afholdt paa Gaarden Br. 11 Kjølebrønd i Sandøkedals Thinglag for efter Bebjær af hr. Chr. Næss at taxere hans eiende Husebygninger til Indlemmelse i den almindelige Brandforsikringsindretning for Bygninger. Forretningen bestyret af Lendsmand Olsen og medbetjent af undertegnede Brandtaxationsmænd Ole Olsen Aanenvig, Jens Aslaksen Lofthoug, Albert Pedersen Tyvand og Jacob Aslaksen Moe.

Hvorda! Bestyreren fremlagde Berammelsen med Opnævnelse af Brandtaxationsmændene af 7de ds. forsynet med Tilsigelsespaategning som indtages saaledes:

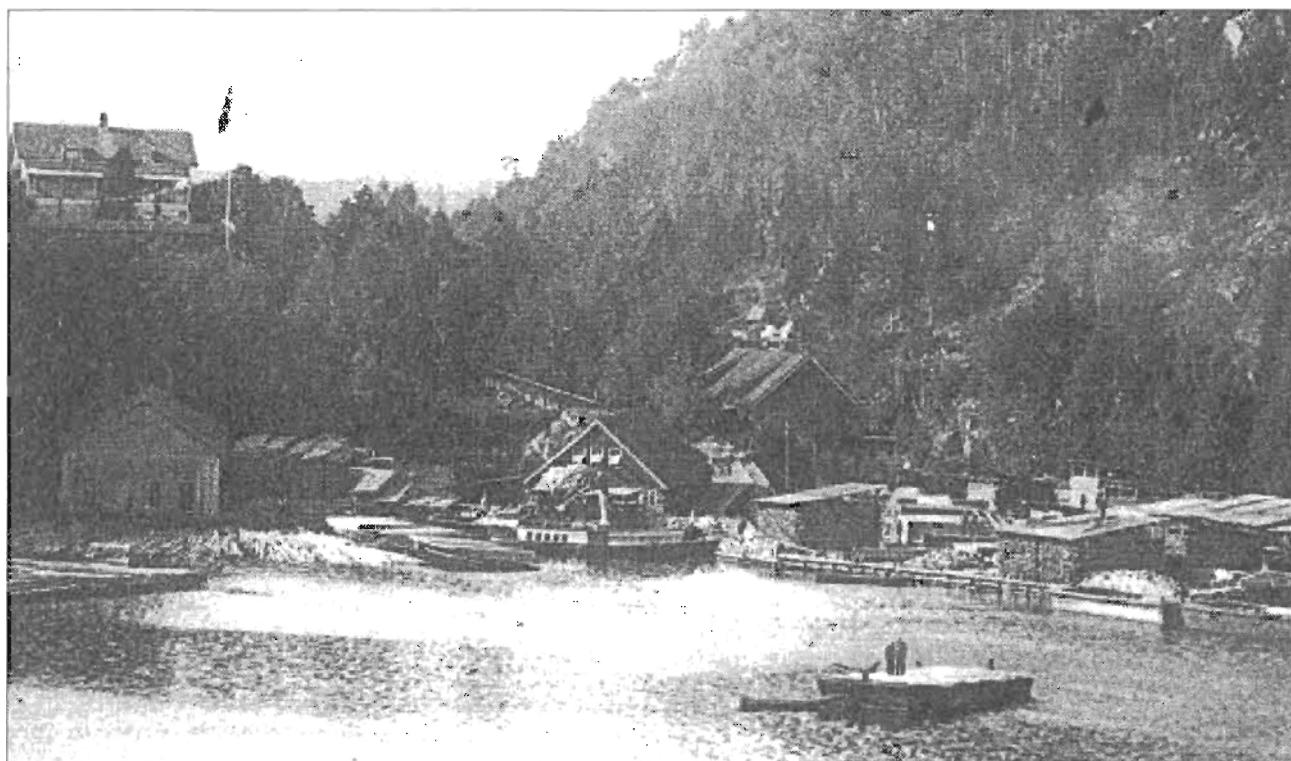
Ved Forretningen var tilstede Eieren Chr. Næss som anvisede Bygninger som ønskedes taxeret, og hvilke derpaa blev taget i Øiesyn og befandtes at være:

1. En Hovedbygning

opsadt af Tømmer paa Grundmur af 1 1/2 Alens Gjennemsnitshøide, 13 Alen lang, 9 1/2 Alen bred, 7 1/2 Alen høi, i den ene Endet tilbygget et Bindingsværk, 4 1/2 Alen langt og af Bredde og Høide som Bygningen, alt bordklædt, malet og tegltækket. Under Bygningen en Kjelder og i den en grundmuret Pibe med Skorsteen. Den har i nedre Etage 2 panelede og malede Værelser samt Kjøkken, Spisekammer og klædekammer og i 2den Etage 1 panelet og malet samt 1 betrukket Værelse. I Gangen er Opgang til Overværelserne og Loftet samt et lidet afklædt Kot under Trappen. Den har 1 dobbelt og 9 enkelte Døre, 18 Fag vinduer og 1 toetages Kakkelovn. Den støder umiddelbart til Bygning Nr. 2 med Ildsted og er 55 Alen fra Bygning uden Ildsted. Den taxeredes for 600 Spd., deraf Grundmuren for 75 Spd.

2. En Bryggerhuusbygning

opført af Tømmer paa Grundmuur af 1 1/2 Fods Gjennemsnittshøide, 11 1/2 Alen lang, 9 1/2 Alen

Kjølebrønd Brug fotografert i 1908. Øverst til venstre ser vi Hovedbygningen som i følge branntaksten fra 1867 er 13 alen langt + et tilbygg på 4 1/2 alen. Vi ser også flere av de omtalte bygninger, bl. a. nr. 6 Saugbygningen med to arker. Dette bildet er et utsnitt av det som stod i Arven nr. 48, side 6.

bred, 5 Alen høi, i den ene Ende tilbygget et Bindingsværk 4 Alen langt og i den anden Ende et lignende, 6 1/4 Alen langt, begge af Bredde og Høide som Bygningen, alt bordklædt og tegltækket. Den har en grundmuret Pibe med 2 Skorstene, Stue, Kammer og Kjøkken med een 2 etages Kakkelovn. Bygningen har 5 Døre og 5 Fag Vinduer samt i Forstuen Trappegang til Loftet. Den taxeredes for 150 Spd., deraf Grundmuren for 15 Spd. I den ene Ende er to Tilbygninger af Tømmer og Bindingsværk, den ene 8 1/4 Alen langt, 4 Alen bred og 2 1/2 Alen høit, den anden 2 1/4 Alen lang, 2 Alen bred og 2 1/4 høit til Fjøs, Svinesti og Locum, men uden Tegltag. Den har 3 Døre og taxeredes for 10 (Spd). Denne Tilbygning vilde Eieren uopholdelig tegltække og ligesaa paalægge nogle Stene som mangler paa Nr.2.

Dette er et bilde av En Stuebygning (3) ved Dameidet slik det antagelig så ut ved den tiden branntaksten ble holdt. Den var 11 alen lang og hadde 4 halve fag vinduer. Dette bildet er fra 1934.

3. En Stuebygning

ved Dameiet opsadt af Tømmer paa Grundmuur af 3 Fods Gjennemsnitshøide, 11 Alen lang, 8 Alen bred og 4 Alen høi, tegltækket, indeholdende Stue og Kjøkken, paa den ene Side tilbygget en Gang af Bindingsværk, 2 1/2 Alen bred og af Længde og Høide som Bygningen ogsaa tegltækket. I Bygningen er en grundmuret Pibe med Skorsteen og Bagerovn, 1 toetages Kakkelovn, 3 Døre og 4 halve Fag Vinduer. I Gangen er Trap til Loftet. Den taxeredes for 105 (Spd) deraf Grundmuren for 20 Spd. Dens Afstand fra nærmeste Huus uden Ildsted er 1 3/4 Alen og fra nærmeste Huus med Ildsted over 75 Alen.

I den ene Ende er tilbygget Locum 3 3/4 Alen langt, 2 1/2 Alen bredt, 4 Alen høit, men ikke tegltækket, men med en Dør. Den taxeredes 5 (Spd). Eieren vilde strax forsyne Tilbygningen med Teglgrovesten.

4. Et Møllebrug

opsadt af Bindingsværk paa Holstene 9 Alen langt, 6 Alen bredt, 7 Alen høit, bordklædt, malet og tegltækket, har 1 heelt og 5 halve Fag Vinduer, 1 enkelt og 1 dobbelt Dør og en Kjørebro til 2den Etage, taxeret for 60 (spd).

2 Par Qværnstene 28 (Spd).

2 Ruller med Jernfjædre, 1 Sigteindretning med 2 Sigter, Kuber og øvrige Indretninger og Tilhørighed, taxeret 50 (Spd), (tils.) 138 (Spd). Afstand fra nærmeste Huus med Ildsted over 75 Alen.

5. Et Kehrathuus

stødende umiddelbart til Nr. 4, opsadt af Bindingsværk og bordklædt paa 2 Kanter, 12 Alen langt, 6 Alen bredt, 5 1/2 Alen høit, tegltækket, over 75 Alen fra Huus med Ildsted, taxeret for 40 Spd.

Et stort Vandhjul, 6 1/2 Alen i Diameter og 5 3/4 Alen bredt med Trappe, Lager og Underbygning

taxeret for 130 (Spd). Hjulet forsynet med Jerntappe og gaaer i Metalbøssinger.

6. En Saugbygning

opsadt af Bindingsværk paa Holstene, 56 1/2 Alen lang, 17 1/4 Alen bred og 10 1/2 Alen høi i 2 Stokværk, tildeels bordkledt og tegltækket overalt, med 2 Arker paa Taget, har en del Vinduer og Døraabninger samt en Trappe mellem Etagerne, taxeret for 800 (Spd).

Indretningerne bestaae af:

a. 2 Vandhjul

4 Fod i Diameter der drive 2 Opgangssauge hver med 2 Grinder, taxeret (for) 140 (Spd).

b. 1 Vandhjul

15 Fod i Diameter der driver en Cirkelsaug med 2 Blade, samt tilhørende Kamhjul og Drev, 5 1/2 Fod i Diameter, taxeret for 300 (Spd).

c. Vandhjul

5 Fod i Diameter med Trommelt 1 3/4 Fod i Diameter hvilke drive en Splitvandsaug taxeret med for 50 (Spd).

d. 2de Opgangssauge,

hver med 2 Grinder een til Kantskur og en til Gjennemskur med tilhørende Indretninger, taxeret (for) 450 (Spd).

e. En Cirkelsaug,

enkelt, med 2de Blade og tilhørende Indretning, taxeret (for) 180 (Spd).

f. En Splitvandsaug

med Indretninger, taxeret (for) 50 (Spd).

På dette bildet fra 1937, ser vi Potatten (bygning 11 i branntaksten) til venstre. De tre store bygningene er ishus som ble brukt til lagring av isen fra tjenna som ligger like bak. Ishusene ble revet etter krigen.

g. En Saugrække

9 3/4 Alen bred og af Længde som Saugbygningen samt en lignende i øvre Ende af Saugen 24 Alen lang og 18 Alen bred, taxeret (for) 80 (Spd).

h. En Kjørebro

med Gangbro og Kehratbro 219 Alen lang, 5 Alen bred i Gjennemsnit med tilhørende 438 Alen Kjætting, Hjul og Ruller taxeret (for) 170 (Spd).

i. En Dam

med tilhørende 3 Vandrender hver 48 Alen lange med 3 Luger, taxeret (for) 80 (Spd).

j. En Bordrende

og 1 Splitvandrende udenfor Saugen tilsammen af Længde 500 Alen, taxeret for 130 (Spd).

k. 2 Opgangssauger

med tilbehør taxeret (for) 70 (Spd). Bygningens Afstand fra nærmeste Huus uden Ildsted er 42 Alen og fra nærmeste Huus med Ildsted over 75 Alen, fra Kjørebroerne er derimod Afstanden respective 1/4 Alen og 31 Alen.

7. Et Vaaningshuus

opsadt af Tømmer paa Grundmuur av 1 1/2 Fods Gjennemsnitshøide, 11 Alen lang, 9 Alen bred, 4 1/2 Alen høi, paa den ene Side tilbygget en Gang af Bindingsværk 3 Alen bred og af Længde og Høide som Bygningen, bordklædt undtagen et lidet Stykke, malet og tegltækket. Den har Kjøkken, en grundmuret Pibe med Skorsteen og Bagerovn for Stue og Kjøkken og i Gangen et Klædekammer samt Opgang til Loftet. I Bygningen er en 2etages Kakkelovn, 4 halve Fag vinduer og 4 Døre. Afstand fra nærmeste Huus uden Ildsted er 6 Alen og fra nærmeste Huus med ildsted over 75 Alen. Den taxeredes (for) 90 (Spd) hvoraf Grundmuren for 15 Spd.

8. En Materialbod

opført af Bindingsværk paa Holstene 24 1/2 Alen lang, 18 1/2 Alen bred og 4 1/2 Alen høi, bordklædt, tjæret og tegltækket. Den har 2 dobbelte Døre og nogle Glugger med Lemme, samt et afdeelt Red-

skabsrum med Dør. Dens Afstand fra nærmeste Huus med Ildsted er 16 Alen og fra nærmeste Huus uden Ildsted 33 Alen. Det taxeredes (for) 130 (Spd). Nr. 7 og 8 mangler endeel Tagsten som Eieren paalagdes strax at paalægge.

9. En Barakke

opført af Tømmer paa Holstene, 19 Alen lang, 11 1/2 Alen bred, 4 3/4 Alen høi, tegltækket, i hver Ende tilbygget en Gang af Bindingsværk, bordklædt og tegltækkede, 2 1/2 Alen bred og hver med 2 Trappégange til Lofterne. Bygningen har en grundmuret dobbelt Pibe med 2 store Skorstene, 4 Værelser med 3 enetages Kakkelovne og 1 Bagerovn, 2 Kjøkkener, 4 Fag vinduer paa 1 1/2 Fag hver og 3 Fag af almindelig Størrelse, 12 Døre. Under Bygningen er afklædt paa Holstene og Stolpereisning et Vandhus 5 Alen høit i den ene Side og paa den anden hvilende paa Fjeld. Afstanden fra en Bagerovn med Tag over 51 Alen og fra nærmeste Huus uden Ildsted 4 Alen. Den taxeredes for 250 (Spd).

10. En Stuebygning

i Fuglevig opført af Tømmer paa Holstene 11 1/2 Alen lang, 9 Alen bred og 4 1/4 Alen høi, i den ene Ende tilbygget en Gang af Bindingsværk 2 1/2 Alen lang og af Bredde og Høide som Bygningen, paa den ene Side et Bindingsværk 3 Alen bredt og af Længde og Høide som Bygningen samt 3 Alen høit, alt bordklædt og tegltækket. Den har en grundmuret Pibe med 2 Skorstene, Bagerovn, indeholder Stue og Kjøkken. I Gangen er Opgang til Loftet. Bygningen har 3 Døre og 3 Fag vinduer foruten 2etages Kakkelovn. Afstand fra nærmeste Huus uden Ildsted er 10 1/2 Alen og ifra nærmeste Huus med Ildsted over 75 Alen. Den taxeredes for 80 (Spd), deraf Bindingsværket paa Langvæggen, indeholdende Veedskuar for 10 Spd.

11. Et Vaaningshuus

paa vestre Potatten opført af Tømmer paa Grundmuur af 3 Fods Gjennemsnitshøide 14 1/4 Alen lang,

12 Alen bred og 6 Alen høi, dog er det ene Hjørne Bindingsværk i en Længde af 7 3/4 Alen og Bredde af 4 Alen. Bindingsværket er bordklædt og hele Bygningen tegltækket. Under Bygningen er Kjelder. Den har en grundmuret Pibe med Skorsteen og har 7 Døre hvoraf en dobbelt, 9 Fag vinduer, 2 Kakkelovne en paa 7 og en paa 8 Etager. I nedre Etage er Stue, Kammer og Kjøkken og i Forstuen Opgang til 2den Etage, hvori er et Kammer og et uindredet Loft. Dens Afstand fra nærmeste Huus med Ildsted er 30 Alen og fra nærmeste Huus uden Ildsted er 13 Alen. Den taxeredes for 300 (Spd), deraf Grundmuren for 50 Spd.

12. En Bryggerhuusbygning

opsadt af Bindingsværk paa Holstene, bordklædt og tegltækket, 8 Alen lang, 6 1/4 Alen bred og 3 Alen høi med en grundmuret Pibe med Skorsteen og Bagerovn, 1 Dør og to heele vinduer. Dens Afstand fra nærmeste Huus med Ildsted 30 Alen og uden Ildsted 49 Alen. Den taxeredes for 35 (Spd).

13. En Udhuusbygning

af Bindingsværk paa Holstene 11 1/2 Alen lang, 7 1/2 Alen bred og 5 1/2 Alen høi, hvori en Fjøsbygning af Tømmer 7 1/2 Alen lang, 6 1/2 Alen bred og 3 Alen høi, bordklædt paa Bindingsværket og tegltækket. I Fjøset er Rum til 3 Kyr og et Faarestille, der er afdeelt en Svinesti af Planker, desuden er der

Laave og Lader. Bygningen har 3 Døre. Dens Afstand fra nærmeste Huus med Ildsted 21 Alen og uden Ildsted 53 Alen. Den taxeredes for 40 (Spd).

14. Paa østre Potatten

et Vaaningshuus opført af Tømmer paa Grundmuur af 1 1/2 Fods Gjennemsnitshølde, 12 1/4 Alen lang, 8 Alen bred og 6 1/2 Alen høi, i den ene Ende et Bindingsværk 5 1/4 Alen langt og af Bredde som Bygningen og paa Langvæggen et Bindingsværk 2 3/4 Alen bredt, 17 1/2 Alen langt, begge af Høide som Bygningen og under eet Tag med denne, tegltækket og bordklædt. I nedre Etage er Stue, Kjøkken og Bryggerhuus, i Overetagen 2 Værelser, i Gangen er afdeelt et Klædekkammer og Trapp til Overetagen. Bygningen har 2 grundmurede Piber med Skorstene og 1 Bagerovn, har 7 Døre, 7 3/4 Fag vinduer, 1 treetages og to enetages Kakkelovne. Dens Afstand fra nærmeste Huus med Ildsted er 48 1/2 Alen og Uden Ildsted 21 Alen. Den taxeredes for 180 (Spd). Under Bygningen er Kjælder, deraf Grundmuuren for 15 Spd.

15. En Udhuusbygning

af Bindingsværk, bordklædt, paa Holstene 16 1/2 Alen lang, 8 Alen bred, 5 3/4 Alen høi, i hvis ene Ende er et tømret Fjøs 8 Alen langt, 6 Alen bredt og 4 Alen høit og et lidet Grisehuus af Planker,

Forts. side 18

Midt på bildet er den bakerovnen som er omtalt under bygning nr. 9. Ned til høyre er inngangen til den store brakka, 19 alen lang og 11 1/2 alen bred. På dette bildet som viser Høyom (Sigernes) og er fra ca. 1900, ser vi stolper som ble brukt til framføring av strøm, som ble produsert ved Kjølebrønd bruk den gangen. (Alle bildene til denne artikkelen har vi fått låne av Simon Nyhus.)

Arbeidskonflikten på Helle i 1906

Privat politisak: John Larsen - Sigvart Pedersen og Markus Nilsen, mot Henrich Biørn jr. Sak nr. 29/1906 ved Kragerø sorenskriverkontor. Innkommet og opptaget: 28. 4. 1906 - Paadømt: 1. 6. 1906.

Det var ingen imponerende forsamling tilstede da arbeiderpartiet fikk sin "fødsel" i Arendal i august 1887, men alle var trolig radikale mennesker. I et opprop samme år, til Arendals skipsredere heter det: "arbeiderne står enige og de har en fryktelig makt!! - husk det!!" Det skulle gå mange tiår før så skjedde, men en gryende vekst og nyskapning i organisasjonslivet oppstod.

Arbeidskonflikten på Helle i 1906 var trolig den første i Helle Brugs historie.

Konflikten mellom grosserer Henrich Biørn jr. og arbeidere og medlemmer av den nyopprettede "Kragerø og omegns Arbeiderforbund" oppstod da 19 medlemmer nektet å laste en iskute for konsul H. G. Biørn. Denne avgjørelse var tatt etter krav fra Arbeiderforbundet. — Dette endte med at samtlige streike-medlemmer, den 15. 3. 1906, ble oppsagt fra sine stillinger, med 14 dagers varsel, men at man kunne fortsette på Bruget, såfremt de meldte sig ut av Forbundet. Dette var nok en avgjørelse som de fleste ansatte familieforsørgere anså som "et være eller ikke være", og 16 av de streikende meldte seg ut av Forbundet. Det ble da tre unge Helle-gutter som opprettholdt sitt medlemskap og i tillegg gikk til privat politisak mot sin "mektige" arbeidsherre Henrich Biørn jr.

Her følger avskrift av deres brev, dat. 2. 4. 1906:

Hr. Sorenskriveren i Kragerø.

*Undertegnede Arbeidere ved Grosserer
Henrich Biørn jr.s Bruk paa Helle tillader os*

*herved at henvende os til Hr. Sorenskriveren i
følgende Andledning:*

*Vi har i flere Aar været faste Arbeidere ved
nævnte Bruk og har, saavitt vi ved, utført vort
Arbeide til Arbeidsherrens fulde Tilfredshed. I
Vinter indmeldte vi os som Medlemmer af det
da nyopprettede "Kragerø og Omegns Arbeider-
forbund", af hvilket vi fremdeles er Medlemmer.*

*Den 15de. f. Md. blev vi opdagte fra vor
Stilling med 14 Dags Varsel, idet Arbeidsherren
angav, at vi havde gjort Streik, men at vi kunde
vedblive i hans Arbeide saafremt vi meldte os
ud af Arbeiderforbundet. Ved Paakrav af de
os formentlig tilkommende 14 dagers Arbeits-
lønn — tilsammen for hver av os Kr. 28,00 fik
vi et afvisende Svar.*

*Hvad Forholdet med den af Arbeidsherren
paastaaede Streik angaar, var Sagen den at vi
nægtede at laste et Skib, til hvilket Arbeid-
herrens Søn, Konsul H. G. Biørn skulde levere
Is fordi Forbundet igjen havde nægtet os at
udføre dette Arbeide, forinden Konsul Biørn
havde indgaaet paa at vedtage enkelte opstillede
Betingelser. Men dette Arbeide var — det
fastholder vi bestemt — vor Arbeidsherre, Gros-
serer H. B. Biørn, ganske uvedkommende.*

*Med denne har vi, som nevnt, ikke i
nogensomhelst Måde forseet os, der skulde
begrunde hans Adgang til at afskjedige os uden
at betale vort lovlige Tilkommende, og vi maa
derfor anmode Hr. Sorenskriveren om at be-
sørge Hr. Biørn indkaldt for Politiet, for at vort
Krav der kan finde sin Paakjendelse.*

*Som Vidner tillader vi os at bede indstævne:
1. Lars Baan og 2. Lars Heibø, begge bosatt
paa Helle.*

*Ærbødigst
John Larsen — Sigvart Pedersen —
Markus Nilsen*

Videre avskrift av domsprotokollen:

Det var ved en av disse to "is-planer" den is-skuta lå, som de nyorganiserte arbeidere nektet å laste. Helle brugs skole mellom disse. Amatørfoto tatt av Ragnvald Melberg Aslaksen, Helle, omkring 1915-17.

Aar 1906 den 30. april blev ret sat paa Kragerø sorenskriverkontor adm. af Kst sorenskriver Overn i bivær af undertegnede retskrifter.

Hvorda — Isag nr 29/1906. Privat politisag: John Larsen, Sigvart Pedersen og Markus Nilssen — mot — Henrick Biørn jr. afsagdes saadan dom:

Ved skr. til sorenskriveren i Kragerø af 2. 4. 06 har citanterne, samtlige forhenværende arbeidere ved Helle brug forlangt firmaet Henrick Biørn jr. ved dets indehaver grosserer H. B. Biørn indkalt for Kragerø politiet for at forligsmægling kan blive anstillet og i tilfælde dom afsagt ang. deres formentlige krav paa firmaet i anledning Deres opsigelse som faste arbeidere ved Helle brug.

Ved sagens foretagelse den 28. april ble forligsmægling anstillet, men forgives. Efter partenes samstemmige fremstilling er det faktiske forhold følgende:

Citanterne har endel aar været ansatt som faste arbeidere ved Helle saugbrug og høvleri, der indehaves af indst. som faste arbeidere har de iflg. reglement 14 dagers opsigelsesfrist. Ved Helle brug er forholdet saaledes, at bruget kun er igang endel af aaret medens det forøvrigt staar stille. Under disse tider har arbeiderne

intet arbeide ved bruget og har selvfølgelig heller ingen løn. Naar bruget standser gaar arbeiderne paa dagen uden opsigelse.

Indst. har imidlertid ordnet det saaledes med sin søn Konsul Biørn, at denne fortrinnsvis maa benytte de ledige arbeidere fra Helle brug ved is-sjau og lasting af skuder, ligesom indst. selv altid har prøvet at skaffe de ledige arbeiderne beskjæftigelse udenom i den tid bruget staar.

Fra juletider 1905 og udover vaaren 1906 stod bruget stille. Under denne tid havde Konsul Biørn bl. a. benyttet arbeidere fra bruget, hvoriblandt de 3 citanter til lasting af en skude "Passepartont". En stund senere, marts maaned, sender Konsul Biørn atter en skude ind for at laste is afbenytter endel arbeidere fra bruget, hvoriblandt en af cit. til arbeidet med at skjære skuden gjennom isen ind til lastepladsen. Da skuden saa er kommet derind, nægtede 19 arbeidere ligeovenfor arbeidsformanden ved lastingen, som ogsaa er arbeidsformand for indst. paa bruget, at deltage i lastningen iflg. paalæg fra arbeider forbundet som de sagde. Som følge heraf fik samtlige 19 sin afsked. De 16 av dem fik senere arbeide, da de havde meldt seg ud af forbundet. De 3 citanter, der fremdeles staar i forbundet fik imidlertid intet arbeide og de mener sig derfor ulovlig

opsagt og gjør paastand paa 14 dagers løn. De mener at de ei har gjort sig skyldig i nogen forgaaelse mot sin arbeidsherre Herr Biørn jr., men kun iflg. arbeidsforbundets ordre har nægtet at arbeide for Konsul Biørn.

Indst. mener imidlertid at arbeiderne ved at optræde som skeet har gjort sig skyldig i en saadan forgaaelse, at han maa kunne opsig dem med en gang uden hensyn til den i reglementet fastsatte opsigelsesfrist. Han fremhever i denne forbindelse, at det var for at skaffe sine arbeidere beskeftigelse i den tid bruget stod, at han hadde truffet aftale med sin søn om at denne fortrinnsvis skulde benytte brugets arbeidere, ligesom han videre fremhever, at arbeiderne fra bruget i længre tid havde været vandt til at faa og mottage arbeide hos Konsul Biørn, og at de senest ivaar uden indvending havde deltaget i lastning af en skude for Konsul Biørn.

Alt dette, mener han, er omstendigheder, som stiller arbeidernes forhold i det ugunstigste lys, naar desuden videre efter at en skude er skaaret gjennom isen til lastepladsen pludselig nægter at arbeide, og derved forvolder arbeidsherren de største vanskeligheder. Videre mener indst. forvrigt at den iflg. arbeidsreglementet gjelende opsigelsesfrist af 14 dager i nærværende tilfælde ingen praktisk betydning kan faa. Bruget stod stille, og arbeiderne gik ledige, og da mener indst. at arbeiderne selv om de ble op sagt uden grunn fra deres side ikke kan fordre nogen betaling. Han mener med andre ord at bestemmelsen om opsigelsesfristen kun er praktisk gjeldende den tid af aaret bruget er igang og der faktisk er arbeide ved bruget for arbeiderne.

End mindre kan arbeiderne in casu fordre nogen løn, da der jo faktisk er budt dem arbeide, som de før i længere tid har modtaget og udført, men som de nu avslog. — Dommeren skal bemerke:

De 3 citanter var alle ansatte som faste arbeidere ved Helle brug og havde ved sin ansættelse gaaet ind paa det gjeldende reglements betingelser, hvoriblandt ogsaa bestemmelsen om den gjensidige opsigelsesfrist mellom arbeidsherre og arbeider i et tilfælde som nærværende er en regel, som er fremkommet som en sikkerhedsforanstaltning, en beskyttelse for begge parter mod utidige opsigelser fra den anden parts vedkommende af kontraktsforholdet, skal han ikke kunne gjøre dette pludselig og uden

varsel til den anden part. Herved vilde den anden part forvoldes meget store vanskeligheder. Naar der saaledes derfor er fastsat en opsigelsesfrist, menes herved en frist til hvis udløb den ene af partene, der den ene af partene ønsker at udtræde af forholdet, dog fremdeles efter opsigelsen maa fortsætte forholdet eller i hvert fald opfylde sine vedtagne forpligtelser. Denne frist skal arbeidsherren have for at kunne skaffe sig de nye arbeidere og arbeiderne skal have den for at skaffe sig nyt arbeide. Arbeidsherren skal ikke risikere nogen pludselig afbrytelse i sin virksomhed og arbeiderne skal ikke risikere pludselig at staa uden arbeide.

— Det sees let at disse betragtninger i meget liden grad gjør sig gjeldende i nærværende tilfælde, hvor Helle brug stod og arbeiderne var uden fast arbeide ved bruget, og det er ogsaa høist sandsynligt at ingen af partene ved kontraktens indgaaelse havde tænkt sig at bestemmelser om opsigelsesfristen skulle have nogen praktisk betydning under saadanne omstendigheder.

Tænker man sig forholdet omvendt nemlig, at der var en af arbeiderne, som havde fremkommet med en opsigelse lige overfor arbeidsherren under den ledige tid, viser det sig vel tydeligere at bestemmelsen om opsigelsesfristen kun er bestemt til at gælde naar der faktisk er arbeide ved bruget. Arbeidsherren vilde i saa tilfælde sikkert ikke have gjort krav paa 14 dagers opsigelse.

In casu er jo tilfældet saa meget mere klart som inst. jo gjennom sin søn har budt dem arbeide. Bruget stod, og indst. kunne ikke skaffe noget arbeide der, og dette fik arbeiderne finde sig i. Andet arbeide vilde de jo ikke have.

Uden derfor at komme nærmere ind paa spørsmålet om hvorvidt Henrick Biørn jr. paa grund af cit's vægring for at arbeide for Konsul Biørn var grund nok for ham til uden videre at afskedige dem, finder dommeren grundet overstaaende betragtninger ikke at kunne give citanterne medhold i deres retskrav, idet den i reglementet fastsatte opsigelsesfrist ikke kan ansees gjeldende under de ved deres afskedigelse forhaandenværende omstændigheder. Indst. vil derfor blive at frifinde.

Thi kjendes for ret:

Indsætnede Henrick Biørn jr. blir for

ARVEN

Butikker i Sannidal (Del 5)

Vi startet i nummer 52 med en registrering av butikker i gamle Sannidal kommune. Først var det Farsjø og Holtane. I nummer 53 kom Helle. Her tok vi også med det vi kunne finne om butikker på Skåtøy kommunes side, da disse også er å betrakte som et Helle-område. I nummer 54 skrev vi om forretningene i Årøsvingen, Kammerfoss og Vadfoss.

I nummer 56 var det Vadfoss Samvirkelag og butikkene ved Sannidal stasjon og i Kjølebrønd vi tok for oss.

Denne gangen er det butikkene i Kil vi skal prøve å skrive noe om.

Butikker i Kil:

I Kil, som var det kommunale senteret i Sannidal før sammenslåingen i 1960, fantes de offentlige kontorer, her var det flere butikker, samt post og telegraf.

Vonheim Landhandel

ble startet i 1882 av Per Humlestad. Forløper-

citanterne John Larsen, Sigvart Pedersen og Markus Nilsen tiltale i denne sag, fri at være.

Dokumentet er undertegnet av tre personer, bl. a. kst. sorenskriver Joh. B. Gøtesen.

Bemerkninger!

Om dette var en riktig eller gal dom er det kanskje under dagens forhold vanskelig å kunne ta standpunkt til. Det er imidlertid imponerende av de såkalte tre "citanterne" å ikke gjøre som de 16 andre — Utmeldelse av sitt forbund var ikke aktuelt. Vi skal imidlertid her legge til at dette var tre spreke, ugifte ungdommer, alle i 20-års alderen.

Alle tre flyttet senere fra Helle. John Larsen flyttet til Vadfoss (Skogheim) - Sigvart Pedersen til Kil (Heldal) og Markus Nilsen til Porsgrunnsområdet.

-Per-

Dette bildet, som vi har fått låne av Karin J. Braaten, er tatt i Kil før brannen i 1923 og viser butikken til Halvor og Nils Hegna. Etter brannen ble den bygd opp igjen med liketan utseende. I 1932 kjøpte Konrad Braaten denne butikken og drev den til 1975. I dag er det privatboliger i huset, og her bor Karin Johanne Braaten som eier huset.

ren var Kil handelsforening som ble satt i gang i et gammelt hus som Eilert Nilsmundsen hadde brukt som bryggerhus. L. Chr. Therkelsen styrte forretningen en tid. Så ble den solgt til Halvor og Nils Hegna. Huset brant i 1923, men ble bygd opp igjen. Etter brødrene Hegnas død, ble huset solgt til Konrad Braaten i 1932.

Her var omsetningen alle sorter kolonialvarer, manufaktur, isenkram og glass og steintøy. Braaten sluttet med butikken i 1975. Henny Aardalen leide lokalene og drev her et årstid. I dag er det privatboliger i huset.

Asborg Menstad, Ass. Landhandel.

Asborg Menstad kjøpte i 1908 det huset som skal være bygd av klokker Tygesen. Han solgte det til Kristoffer Holt, som hadde det en stund før han i 1908 solgte det til Asborg Menstad. Hun var gift med Gunnar Kristiansen. De bygde forretningsgård inntil det gamle huset. Landhandleriet ble senere overtatt av sønnen Kåre Kristiansen. Virksomheten omfattet landhandel med utvalg i kolonial, isenkram, manufaktur, skotøy, steintøy m.m. Innehaveren drev også med fiske og solgte fra eget utsalg. Butikken

Dette bygget er oppført i 1900 av Lars Christian Therkelsen, som hadde landhandel her. Det er idag privatbolig. Til høyre er A. Menstad landhandel.

har også hatt disse drive: 1971-1991 Vidar Andreassen. 1992-1993: Bente Christiansen.

Den ble nedlagt i 1995.

L. Chr. Therkelsen, Landhandel.

Da bakeriet i Kil brant i 1892, brant også Simon Bues hus. Bue drev landhandleri i huset til det brant. Lars Christian Therkelsen bygde i 1900 en forretningsgård på denne tomta og drev landhandel her i mange år.

Sannidal Samvirkelag

I 1946 gjorde Magnus Lindheim opptakt til start av et samvirkelag. De ble startet i 1946 i foreningslokalene til L. Chr. Therkelsen med Arne Therkelsen som bestyrer. De omsatte vanlige landhandlervarer. I 1963 flyttet de forretningen til nye lokaler oppve ved riksveien. I 1969 ble lokalene overtatt av Nils Jons Matsenter.

Mittun

Mittun brant i 1892, men ble bygd opp igjen

Dette huset (Mittun) er bygd etter brannen i 1892, og Tallak Farsjø drev handel der i noen år. Her har også Sannidal poståpneri og Sannidal trygdekasse hatt kontorer i mange år. I dag er det privatbolig. Kil Bakeri hadde sine lokaler til venstre på bildet, foran det huset som er der idag.

av Kari Hegland. Tallak Farsjø kjøpte huset og drev handel der i noen år. Så ble det solgt til Nils Nilsen fra Nøtterøy. Hans kone, Anne Helene, leide ut lokaler til Sannidal poståpneri og Sannidal trygdekasse. I dag er huset privatbolig og eies av Marie og Runar Knatterud, som bor i huset.

Kil III.

Ole P. Holtane kjøpte dette huset, som er bygd i 1840 og hadde butikk der i noen år. Han solgte det til Hans J. Hansen, som i 1910 solgte det til Ingeborg Abrahamsen g. m. Ketil Larsen Holte. Der var telefonsentralen i mange år (til 1949), og Ingeborg Holte hadde butikkhandel ved siden av at hun passet telefoncentralen.

Dette huset er bygd i 1840 og ble i 1910 kjøpt av Ingeborg Holte. Hun hadde butikk her som hun drev ved siden av at hun passet telefonsentralen. Thomas Sveinungsen hadde huset som bolighus i mange år, og nå er det datteren, Anne Johanne Breiby, som har det.

Kil Bakeri

Bakeri var det i Kil fra ca. 1870. Det var baker Henrik Johnsen fra Østerdalen som kjøpte Bergstad og drev bakeriet. Det brant i 1892, men ble bygd opp igjen. Noen år etter ble det kjøpt av John Sveinungsen som drev bakeriet til sønnene Per og Thomas Sveinungsen overtok. I 1970 leide Vidar Andreassen bakeriet, og han hadde det til det brant i februar 1972. Etter at han hadde drevet sitt bakeri på Nyland i 3 år, flyttet han det til Kragerø. I dag har han ved siden av bakeriet og utsalg i Kragerø også konditori og utsalg på Volumsenteret i Sannidal.

O. T.

Forts.

ARVEN

Kjølebrønd 17. mai 1938: På dette bildet er det mange fra Kjølebrønd skolekrets som er samlet, både voksne og barn. Vi har navn på de fleste, og vi begynner fra venstre og tar navnene etter som personene står: Først er det Karin Saga på armen til Klara Saga, så er det Vidar Saga på skuldra til Wilhelm Saga, deretter Helene Brekka, og foran Erik Saga. Så Johanne Dobbe og Lars Dobbe, Gunda Bakken med Gullbjørg Bakken på armen, mellom dem er Jakob Brekka. Foran står Anne J. Markussen og Gunvor Markussen, mellom dem Reidar Sørdalen, så Tora Nyhus. Bak der står Nils Bakken og Ingeborg Dobbe. Hun bak flagget er ukjent, men foran til venstre står Oskar Dobbe og Erling Barland. Bak står Jens Barland, så er det tre gutter, bakfra Olav Hovet, Knut Dobbe og Ragnar Dobbe. Bak etter disse står Dora Bakken, så Signe Nelson, Einar Torp og Johanne M. Brekka. Bak er Helene Bakken, så Signe Nyland, en ukjent, og foran Tomas J. Brekka. Helt bak Ingebjørg Bakken, nesten foran Åse Berg og foran Torunn Dobbe. Bak en ukjent, så Arne Barland og Solveig Nyhus og Simon Nyhus. Bak står Marie Sørdalen, Åge Sørdalen, en ukjent med skyggelue, så Reidar Barland og foran Kåre Bakken. Bak Einar Barland, så Arne Torp ved siden av Hjørdis Haavet, deretter Karen Dobbe med Astri Dobbe på armen, foran står Kjellfrid og Åse Bakken. Bak mellom to flagg er Ragnhild Haavet, så Gjertrud Torp og til høyre for henne er Ingeborg Sørdalen og foran Karen T. Barland. Bak står Gudveig Bakken, foran henne med rutete pullover er Tormod Sørdalen og i jakke Kåre Barland, foran står Håkon Barland og en som er ukjent. Så står Gerd Berg bak med Ansgar Solvik og Alf Martin Dalen foran. Til sist Karen Ø. Bakken og Kirsti Limoen. Bildet er tatt av Egil Brynemo, og vi har fått låne det av hans datter Herlaug.

Hans Ellefsons historie

I anledning av 175-årsjubileet for den norske Amerika-emigrasjonen har Reidun og Sigmund Heldal fått noe stoff og bilder fra barnebarna til Hans Ellefsen, født 12. mars 1851 i Kil. Vi gjengir her et utdrag av historien og noen av bildene.

I 1893 seilte Hans Ellefson til Amerika for å besøke slektingene Jens Ellefson og Hans Larson. Han kjøpte en gård i Becker, Minnesota nær Jens Ellefsens gård, så han kunne sende bud på familien. Gården hans lå i det lille tettstedet «Kragerø», oppkalt etter Kragerø i Norge.

20. April 1894 immigrerte kona til Hans, Maren til Amerika med sine tre barn, Karen (9), Martinus (5) og Hansine (2). De ble ønsket velkommen av mannen, Hans, og mange slektinger og venner fra områdene rundt Kragerø, Kil, Sannidal og Drangedal.

Henry Thorval ble født hjemme i Kragerø i Min-

Hans Ellefson

nesota 15. oktober 1896, og moren Maren døde av fødselskomplikasjoner 8 dager senere, 23. oktober 1896. Dette var en stor tragedie for Hans og hans familie, men også for alle de andre i det nye samfunnet. Babyen Henry ble adoptert av Mathias og Clara Olson fra Princeton, Minnesota.

Etter å ha solgt gården, flyttet Hans med sin datter Carrie (Karen) til Duluth, Minnesota, på vestspissen av Lake Superior. Sina (Hansine) og Martin (Martinus) ble overlatt til slektinger, til Hans kunne etablere et nytt hjem for dem. Duluth var på denne tiden et

senter for skipsfart i det østlige USA og lengre vest, der hvete og andre varer fra Nord og Sør Dakota ble brakt inn, lagret og sendt til havner lengre øst. Først og fremst var Duluth en industriby og endestasjon for jernmalm fra enorme, åpne gruver i Nord-Minnesota. Hans fant arbeid i støperiene og de store terminalene for jernmalmbåtene, som tok malmen til de store smelteverkene i Detroit, Michigan og de andre byene langs «the Great Lakes.»

(En historie er blitt fortalt av barna hans: Hans jobba på en høytliggende dokk omkring 75-100 fot over vannet, han drev med snekkerarbeid. Han falt i vannet, men klarte å holde sagen, hammeren og vinkellinjalen sin i fast grep. Han klarte å svømme inn til land uten å miste verktyget sitt.)

Hans ble gift igjen med Caroline Yanson 5. oktober 1901. I 1902 dro Hans tilbake til Princeton for å ta med seg Sina og Martin til Duluth, slik at familien igjen kunne være sammen. Hans, barna og deres nye mor, Caroline, levde et normalt liv for en familie på denne tid.

Caroline var en elskelig mor for stebarna sine, og alle snakket varmt om henne. Hans var veldig streng, særlig mot Martin som til stadighet ble innblandet i bråk. Hans skar ut en nydelig

Barna til Hans Ellefson. Fra venstre Sina, Carrie og Martin.

Gården til Hans Ellefsen i Princeton i Minnesota.

lekehest til Martin, og da han gjorde noe Hans på det sterkeste hadde frarådet han, knuste Hans lekehesten. Martin kom aldri over den hendelsen. Livet var godt for barna på mange andre måter. På vinteren var det skøyting på innsjøen. De bygde en isbåt med seil som kunne komme opp i en hastighet av 60-70 miles i timen. På sommeren hadde de en seilbåt, og det var bra med fisk i innsjøen. Siden Duluth var en by med

bratte åser, rant man på slede om vinteren og på hjul om sommeren. Jeg tror det minnet dem om alle åsene og vannene i Norge.

Martin, Carrie og Annie bosatte seg i Bigfork, Minnesota i 1910 eller 1911. Martin hadde 80 mål, mens Carrie og Annie

hadde 160 mål. Hans gjorde mange besøk til Bigfork for å være sammen med familien der.

Hans kunne aldri komme over lengten etter en vakker Minnesotagård. Etter at Mor Caroline døde 17. februar 1913, og barna flyttet, begynte han å spare til en gård han ønsket seg i Kragerø, Minnesota, slik at han kunne tilbringe tid sammen med slektingene sine fra Norge igjen.

Han kjøpte en gård i nærheten av Princeton med planer om at den skulle bli drevet av Martin og hans kone Florence, og hans svigersønn Arthur (Chuck) Oettel og hans kone Sina (Hansine). 22. juli 1919 ble sønnen til Martin og Florence, DeLyle (Lyle), født, og Richard, sønn av Chuck og Sina, ble født under det samme taket, med den samme doktoren til stede.

De to familiene og Hans drev gården sammen i flere år. Tragedien var igjen et faktum, da Hans døde i august 1920. Det samme året var potetinnhøstingen en katastrofe, og etter at Hans døde, ble alt solgt eller auksjonert bort for å betale gjeld. Begge familiene returnerte til Duluth-området.

Hans og Maren er gravlagt på Princetonkirkegården.

Hans ble amerikansk statsborger 16. august 1906.

Maren Torine Ellefsen, født Madsdatter 1859.

Storgårder i Bamble på Historielagets høstmøte

Rundt 80 mennesker hadde funnet veien til Sannidal Historielags tradisjonelle høstmøte på samfunnshuset den siste tirsdagskvelden i oktober. De fikk alle en trivelig kveld med de kjente «ingrediensene»: foredrag, allsang, utlodning og bevertning.

Etter at formannen hadde ønsket velkommen, orienterte han om saker Historielagets styre arbeider med for tiden: Årtusenets siste «Arven», bevaring av gamle fotografier, kulturminneregistrering, kamp mot maurangrep på Bygdetunet og neste års 50-årsjubiléum for Bygdetunet.

Også denne gangen hadde Mary Kvellestad sagt seg villig til å spille piano til allsangen, noe som setter en ekstra spiss på denne. Formannen overrakte henne en fin blomsterbukett etterpå.

Kveldens hovedgjest var Kjell Woje fra Bamble Historielag. Han hadde kalt sitt lysbildekåseri for «Rafnes og Tråk, to storgårder i Bamble». Woje levendegjorde de to gårdenes historie fra tidlige tider fram til storindustriens etablering på deres grunn i 1970-årene. Her var innslag både fra gruve drift og industriutbygging, interiører og eksteriører, samt unike familiebilder tatt for rundt 100 år siden. Woje fikk lang og velfortjent applaus fra forsamlingen. Som takk fra laget stilte for-

mannen med blomsterbukett og innbundne «Arven».

Før han sa endelig takk for seg, hadde Kjell Woje noen slektsspørsmål til de frammøtte sannidølene. Han jobber med Ødegårdens Verks historie, og hadde med seg en liste over arbeidere der som var født i Sannidal i forrige århundre. Han ønsket opplysninger om disse.

Festkomiteen hadde som vanlig stelt i stand en «framifrå» bevertning, og historielagsmedlemmene kvitterte med å kjøpe mange lodd. Hovedgevinsten denne gangen var en neverkopp laget av Per Thomas Svenum, og den heldige vinner ble en av våre trofaste, langveisførende medlemmer, Aron Lindquist.

Det er neppe tvil om at da alle de frammøtte gikk hjem, hadde de blitt kulturelt beriket.

Ref.

Kjell Woje ble takket av formannen for sitt interessante foredrag.

Mange var samlet til årets høstmøte. I forgrunnen fra venstre ser vi Inger Johanne Fuglestvedt, Gunhild Nyland, Håkon Fuglestvedt og Jens Jørgen Grønstad.

Hyggelig sammenkomst på Bygdetunet

Styret i Historielaget planla i sommer en sammenkomst for alle som har verv i laget, sammen med sine ektefeller/samboere. Denne fant sted 10. august om kvelden. Men dessverre, etter flere uker med fint vær, kom regnet denne dagen.

På tross av det trasige været møtte 26 personer opp, og alle fikk trykket seg inn i Heglandshuset, i kjøkkenet og stua i første etasje.

Praten gikk livlig, naturligvis især om "gamle dager". En liten omvisning ble det også til, før de som hadde lyst, kikket inn i Dobbedalstua og på låven.

Mange har i ettertid gitt uttrykk for at en slik sammenkomst er en god idé. Da får man treffen andre som har verv i Historielaget, og man får også anledning til å gjøre seg bedre kjent på Bygdetunet, Sannidal Historielags "flaggskip".

Styret vil derfor gjenta arrangementet neste år, og

Herser vi noen av de som var samlet i Heglandstua. Fra venstre Olav og Sigrun Bråtane, bak lampa Jens Jørgen Grønstad, så er det Anne Synnøve Grønstad, Ragnhild Wåsjø, Karin Wåsjø, med ryggen til Isak Wåsjø og Marit Snøås.

da forhåpentlig i fint sommervær, slik at det går an å sitte ute med kaffen.

R.G.

Fra Betzy Halvorsen har vi fått denne sangen, som ble skrevet av Halvor Hegna, Kil, i 1914.

Ved Kils Avholdslags 20-Aars Fest - 6. 12. 1914

Tone: Blandt alle lande i Øst og vest.

En væver Sangfugl med Sol i Sind
en Dag kom farende Fjorden ind
fra Færden vide langs Fjeldets Side
og høiest Tind.

Den kom fra Redet paa Havets Ø
og førte med sig et ædelt Frø;
blandt Skog og Klippe den lot det slippe,
— det ei fik dø.

Det Tankefrø, som blev saaet ut
her Jordbund fandt mellem Hav og Nut
og spiret fagert, snart rikt, snart magert,
trods Sne og Slut.

Det vokste op imot Sol og Lys
i Sommerskjønhet og Vintergrys,
fik Rot og Grene, ei det alene,
men Blomsterdrys.

Det staaet har her i tyve Aar,
og levet Livet trods trange Kaar,
trods Orm ved Roten og Storm i Toppen
det ennu staar.

Det ofte syntes at visne hen,
men friske Skud det dog fik igjen;
og Livsens Saften og Voksekraften
det har dog end.

Det er vel litet mot andre Trær,
og mange høiere Kronen bær,
dog litt av Skogen, saa god som nogen
som vokser her.

Nu kom at bygge her Kvinde, Mand!
Kom Ungdom hit under Smil og Sang!
Kom stor og liden! Gud signe Striden
for Hjem og Land!

H. H.

Julen 1938. Vi nærmer oss nå den siste julen i dette århundre, og da passer det fint å ha med et bilde fra en tidligere jul, nemlig 1938. De som var samlet på Prestegården i Sannidal, var i alderen fra ca. fire til ca. femten år. Vi ser bak fra venstre: Trygve Holt, Inger Gjerde, Else Skarvang, Alaug Eikehaug, Kåre Skarvang, Aslak Lofthaug, Åsta Lønne. I midterste rekke fra venstre: Reidun Holt, Else Gjerde, Magnhild Holt, Annebeth Lindheim, Ester Lønne og Arnold Lindkjenn. I første rekke fra venstre: Johan Tande, Liv Gjerde, Sveinung Lindheim, Helen Nilsen og Arne Lindkjenn. Bildet har vi fått lånt av Helen Tobiassen.

Branntakst - - -

Forts. fra side 7

forøvrigt indeholdende Løe og Laave. I Fjøset er Rum til 4 Kjør og 1 Faarestille. Dens afstand fra nærmeste Huus med Ildsted er 41 ALEN og uden Ildsted 53 ALEN. Bygningen tegltækket og taxeret for 65 (Spd).

Et Halvtag af Bindingsværk 6 1/2 ALEN langt, 4 ALEN bredt og 4 ALEN høit, bordklædt og tegltækket støder til Ladens ene Langvæg og har 1 Dør og taxeredes for 10 (Spd). Et Locum af Bindingsværk, bordklædt og tegltækket, tilbygget den anden Side, 2 1/2 ALEN langt, 2 ALEN bredt og 4 ALEN høit, taxeret (for) 5 (Spd).

Tilsammen 4863 Spd., skriver fire Tusinde otte Hundrede sexti tre Speciedaler.

Brandtaxationsmændene erklærede i Kraft af aflagde Eed, at Taxten ikke er ansat høiere end den virkelige Værdi, uden Hensyn til Fordeel af Beliggenhed eller Tomtens beskaffenhed. Bestyreren ansaae Taxten at være passende. Ildstederne i Bygningerne nr. 2, 3, 7 og 14

befandtes i mindre god Stand. Dette lovede Eieren strax at rette. Afstanden fra andre Bygninger undtagen nogle smaa Skuer hvori ikke er Ildsteder er over 75 ALEN. Eieren blev gjordt bekjendt med Par. 27 og 35 i Lov af 19. Aug. 1845.

Det Nedskrevne oplæst, hvorved Vedkommende Intet havde at bemærke, kun bad Eieren tilført at Bygningerne ere forsikrede i Christiania almindelige Brandforsikringsindretning indtil 27de Septbr førstkommande Kl. 6 Eftermiddag fra hvilken Tid først Risicoen for den almindelige Brandcasse indtræder. Forretningen hermed sluttet.

**O. B. Olsen - Ole Olsen - Jens Aslaksen -
Jacob Aslaksen - Albert Pedersen**

Nye medlemmer!

Kjenner du noen som er interessert i å bli medlemmer av Sannidal Historielag, ta kontakt med en i styret. Da vil det bli ordnet.

Sandøkedals herredsstsyre (3)

Her fortsetter gjennomgangen av herredstsresaker fra perioden 1901-07. De to første delene stod i nr. 54 og 55. For å få den rette "tidsstemningen", har vi valgt å beholde datidens ortografi og setningsbygning. Referatene har stått i "Vestmar", og de er samlet og gitt til Sannidal Historielag av Håkon Finstad.

Fra møtet 29. juli 1902:

Skrivelse fra Forsvarsdepartementet angaaende **Forandringer i Reglementet for Udskrivning af Heste og Kjøretøier til feltbrug.**

Enst. Besluttedes: Da Sannikeds Herred ifølge Skrivelse fra 2det Søndenfjeldske Kompagni af 10de Juli d. A. fra 1ste August og indtil videre er fritaget for Heste- og Vognedskrivning i Tilfælde Mobilisering giver nævnte Skrivelse ikke Anledning til nogen Forføining herfra, uden forsaavidt angaar Inddragningen af de allerede udleverede Ex. af Reglementet samt de i irkulære No. 22 — 1902 paabudte Forandringer i samme.

Formanden i det kommunale Udvalg, Herr Jørgen Rinde, der tidligere var gjort bekjendt med Sagen, var i dag tilstede og oplyste, at de udleverede Ex. strax vil blive inddraget og de paabudte Forandringer strax foretagne, hvorefter det besluttedes, at samtlige disse bliver at opbevare i Kommunens Arkiv til eventuelt fremtidigt Brug.

Skrivelse fra Kirkedepartementet angaaende **Indløsning af Kongetienden.**

Enst. besluttedes: Mod Kirkedepartementets Beregning af Indløsningssummen vides intet at erindre, hvorfor Herredsstyret vedtager at indløse den paa Herredet hvilende Kongetiende inden 1ste Januar 1903 med det i nævnte Skrivelse opførte Beløb Kr. 1197.60. Herredskassereren har herefter at opkræve Kongetienden til Indtægt for Herredskassen i 10 Aar med de samme Beløb som hidtil.

Fra møtet 14. april 1903:

Der behandles et Andragende fra Opsiddere paa Næsland og Svenum m.fl. om 1/3 Del Bidrag indtil Kr. 1200.00 til en **Bro over Næsandssund.** Efter Forslag af B. Strand bevilges enst. Kr. 900.00, der betales i 3 halvaarlige Terminer. 1ste Termin udbetales, saasnart Broen er færdig. Vedligeholdelsen er Kommunen uvedkommende, indtil annerledes besluttes.

Der behandles Andragende fra den af Herredsstyret nedsatte Komité til Undersøgelse ang. **Anlæg**

af en communal Brygge i Kiil om Midler til fagkyn-dig Assistance.

Herredsstyret kom enst. til det Resultat, at Komitéen bemyndiges til at antage fornøden Assistance, hvortil de nødvendige Midler bevilges af Herredskassen. Samme Komité anmodes om at tage Spørgsmaalet ang. Omlægning af Veien Kiilskle-vene under Overveielse.

Fra møtet 15. juli 1903:

Til Behandling forelaa Forslag fra B. Strand angaaende Vedtagelse af **Politivedtægter for Cyclekjøring inden Herredets Grændser.**

Efter Forslag af Lensmand Strand besluttedes mod 1 Stemme, at § 4 i de ved kgl. Resolution af 28. Juli 1893 stadfæstede Politivedtægter for Sanniketal for Fremtiden kommer til at lyde saaledes: "Uvø-ren Kjørsel eller Riden paa Hest eller Cycle paa offentlig Vei maa ikke finde Sted. Cycleryttere maa stoppe for Hest, der viser sig ræd, i betimelig Tid ringe før Sving, og i Mørke være forsynede med Lygte der lyser forover."

Forts.

Gaver til "Arven" siden sist

Vi takker på det hjerteligste for gavene som har kommet i sommer og høst (fram til medio oktober).

Vi minner også om bladets nye bankgiro nr.: 2655.60.82854.

M.B., Kragerø 50. E.T.S., Kr.sand 100. M.K.H., Drangedal 200. O.S., Balestarnd 100. O.M.S., Risør 100. K.W.B., Akland 100. A.O.B., ? 100. V.S., Kr.sand 100. E.N., Sannidal 100. K.D., Garnes 100. A.S.A., Sannidal 100. I.M.E., Arendal 100. R.B., Sannidal 50. ?? 100. A.J.G., Kragerø 200. E.T., do. 75. J.K., Gjerstad 100. T.K., Lunde 100. Kulturmidler fra Kragerø kommune 2.150. V.H., Porsgrunn 100.

I anledning av

175-årsjubiléet for den norske Amerika-emi-grasjon er det av Sannidal Historielag oppnevnt to medlemmer til arrangementskomitéen for utstillingen.

Det er:

Reidun Heldal, tlf. 35 99 03 29,
Ragnar Grønåsen, tlf. 35 99 22 16.

Disse kan kontaktes hvis det er lesere av Ar-ven som har noe som kan være av interesse.

Returadresse:

Sannidal Historielag

Adr: Ragnar Grønåsen,
Holtsvingen 20 B
3766 Sannidal

Unge menn fra Kil. Dette bildet har vi fått låne av Esther Alfsen. Hun kunne ikke si når og hvor det var tatt, men det var Abraham Nilsen som var sjåfør, og det er Sverre Heimdal som står til venstre på bildet. Ved hjelp av bl. a. Reidun Heldal, som kontaktet Torstein Skaali fra Gjerstad, er det blitt stadfestet at bildet er tatt ved Egddalen i 1928 eller -29, og det er utskutt stein til Sørlandsbanen vi ser til venstre ned mot Gjerstadvannet. Skaali kunne fortelle at han med sykkelen er en svensk med navnet Knut Viktorn Lundgren, født i 1887. Ved siden av sjåføren sitter Jon E. Lønne. I baksetet tror vi han til venstre er Leif Larsen. Kan noen komme med opplysninger om de andre?

Korrigering

av det som står skrevet under bildet på side 3 i "Arven" nr. 56.

«ARVEN» utgis av Sannidal Historielag

Redaksjonskomité:

Frithjof Thorbjørnsen, tlf. 35 99 23 60

Ragnar Grønåsen, tlf. 35 99 22 16

Oddvar Tobiassen tlf. 35 99 21 20

Kasserer: Liv Grønåsen tlf. 35 99 22 16

«Arven»s bankgirokontonr.: 2655.60.82854

Bildet har ikke noe med Dalsfoss Kvinneforening å gjøre, men ble tatt på Solbakken da Jørgine og August Bomann feiret sine 60 år i 1943. August var født 14. februar 1883 og døde 2. september 1962. Jørgine var født 14. april 1883 og døde 11. mai 1968. Bildet er tatt av deres sønn Arne. Den som står skjult bak Ingeborg Hestebråten, er ikke Agnes Kittelsen, men Anne Brekka, som dengang bodde på Dal.

Det som står skrevet om Dalsfoss Kvinneforening er riktig, men har ikke noe med dette bildet å gjøre.

Vi beklager!